

5. Мони́на Г.Б., Ру́зина М.С. *Ох уж эти одаренные дети! Талант и синдром дефицита внимания: двойная исключительность.* – СПб.: Речь; М.: Сфера, 2010. – 128 с.
6. Мони́на Г.Б. *Стратегия помощи детям с двойной исключительностью (Одаренность и синдром дефицита внимания с гиперактивностью) / Г.Б. Мони́на // Начальная школа плюс До и После.* – 2009. – № 6. – С. 82-85.
7. Ру́сакова М.П. *Як спілкуватися з гіперактивною дитиною / М.П. Ру́сакова // Обдарована дитина.* – 2006. – № 3. – С. 56-59.
8. Си́ротюк А.Л. *Синдром дефицита внимания с гиперактивностью. Диагностика, коррекция и практические рекомендации родителям и педагогам.* – М.: ТЦ Сфера, 2002. – 128 с.
9. Ха́лецкая О.В., Тро́шин В.Т. *Минимальные дисфункции мозга в детском возрасте.* Н.-Новгород, 1995. – 37 с.
10. Ясю́кова Л.А. *Оптимизация обучения и развития детей с ММД.* – СПб.: ГП "Иматон", 1997. – 80 с.
11. Hallovell E., Ratey S. *Delivered from distraction: getting the most out of life with attention deficit disorder.* N.Y.: Ballantine Books, 2005. – 416 p.

Правдюк О.В.

ПРОГРЕСИВНІ ІДЕЇ КУЛЬТУРРЕГЕРІВ В ПОЛІЕТНІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПІВДНЯ УКРАЇНИ (XIX СТОЛІТТЯ)

Тенденції розвитку вітчизняного історико-педагогічного напрямку науки у сучасних реаліях характеризуються зростанням інтересу до вивчення культурно-освітнього досвіду численних регіональних культур та національних етносів. Такий підхід надає можливості із сьогодишніх позицій оцінити їх педагогічну спадщину, генезис найважливіших педагогічних проблем та явищ, спроектувати все це у площину модернізації та оптимізації української освіти та виховання. У даному контексті певний інтерес представляє Південь України як поліконфесійний та поліетнічний регіон і, зокрема, педагогічна система менонітів, що тривалий час формувалася в умовах іншомовного та іншодуховного соціокультурного середовища. Метою пропонованих тез є характеристика особливостей системи загальної середньої та професійної освіти менонітів впродовж XIX – початку XX століття. У процесі розвитку господарської діяльності менонітів, виникнення мережі початкових шкіл у колоніях та розвитком їх адміністративного устрою у 20-х рр. XIX століття актуалізувалася потреба в організації як середніх загальноосвітніх інституцій, так і спеціалізованих навчально-виховних закладів для підготовки вчителів, державослужбовців та господарників. Виникненню таких установ передувало створення у 1820 р. за ініціативою Й. Корніса Християнської шкільної асоціації (Christlicher Schulverein) у колонії Орлов (Ohrloff). Метою нового органу управління було розвиток освіти та покращення матеріального стану шкіл менонітів. Заклад Ohrloff Vereinsschule (з 1860 року – Орловське центральне училище) став зразком для облаштування подібних навчальних закладів (Zentralschule) в інших менонітських поселеннях [1; с.80]. З часом, аналогічну середню школу було засновано у Гальбштадті, в інших поселеннях. При цьому, слід зазначити, що джерела фінансування училищ були різними. Наприклад, якщо училище в Орлові утримувалося на кошти шкільної асоціації або товариства, у Гальбштадті – виключно за рахунок місцевої адміністрації, яка була зацікавленою у спеціальній підготовці фахівців для роботи у місцевих установах. Останнє вимагало вільне володіння російською мовою. Це обумовило пріоритетну позицію російської мови як навчального предмету у змісті освіти Гальбштадтського училища. Акцентуємо, що ініціатива створення середніх навчальних закладів не завжди належала лише громадським органам. Важливу роль у цьому процесі відігравали й окремі освітні діячі. Так, у 1838 р. П. Шмідтом було засновано приватну школу в колонії Штайнбах (Steinbach). За ініціативою Г. Хізе у Хортиці (1842 р.) відкрито середній навчальний заклад (Fortbildungsschule) Хортицьке училище, як і Гальбштадтське, перебувало під опікою місцевої адміністрації колоній. Офіційний уряд дозволив відкрити зазначений навчальний заклад за умови, що в ньому матимуть змогу навчатися учні з бідних родин (спочатку їх було 6, але з часом їх кількість збільшувалася). У 1857 р. у Гнаденфельді було засновано школу подібного типу – Bruderschule. З часом усі означені навчально-виховні інституції отримали узагальнюючу назву – Центральні училища (Zentralschulen).

Представники інших етносів також мали можливість відвідувати менонітські школи, однак, за так званим, «залишковим принципом». Зокрема, у Статуті Александронського менонітського приватного центрального училища (стаття III) зазначалося, що в училище приймаються особи інших віросповідань та чинів за умови наявності вільних місць, на які не претендували меноніти [2, арк. 37]. З часом можливість навчання представників православного віросповідання у менонітських середніх школах була ліквідована. У 1857 р. Опікунський комітет разом з директором училищ Таврійської губернії видали постанову про заборону навчати дітей православної віри в центральних колоністських училищах. Таке рішення обумовлювалося релігійним чинником: поширенням серед православного населення регіону протестантських ідей. Побоювання влади та офіційної церкви було об'єктивним, адже у менонітських школах не викладався Закон Божий православної віри. [3, с.140-141; 126, с.183]. Однак, архівні документи засвідчують, що й після означеної заборони мали місце випадки навчання дітей православних, лютеран, католиків у середніх школах менонітів. Цей факт пов'язаний з тим, що діти купців і чиновників користувалися можливістю отримати середню освіту у найближчих до них середніх освітніх закладах на територіях колоній. Наприклад, П. Фрізен стверджував, що у Гнаденфельдському училищі навчалися діти українців, росіян та інших народів краю.

У системі середньої спеціальної освіти менонітів, особливе місце посідали чоловічі комерційні училища. Одна з головних причин відкриття розглянутих навчальних закладів полягала в необхідності підготовки фахівців для промислових, комерційних та сільськогосподарських підприємств. Їх специфікою була подвійна підпорядкованість: педагогічному комітетові, що складався з учительського колегіуму і представника правління, та комітету соціального контролю, який обирався генеральними зборами об'єднання. Крім того опосередкований вплив на навчальний заклад (через право затвердження директора та вчителів) мав офіційний уряд. Фінансування училищ здійснювалося, переважно, шляхом пожертвувань шкільних товариств. Спеціальні комерційні училища діяли у колоніях Гальбштадт (175 учнів) і Гнаденфельд (210 учнів).

У Гальбштадті та Гнаденфельді діяли також і торгові школи [2, арк.38]. У 1907 р. Молочанське Менонітське товариство сприяння освіті сформулювало нову мету: заснувати менонітську середню школу, яка б відповідала успіхам німецької вищої школи

та надавала учням наблизені до неї знання із право вступу до державних вищих навчальних закладів. Таким навчальним закладом стала Гальштадтська комерційна школа менонітського товариства сприяння просвіті, підпорядкована Міністерству торгівлі та промисловості. Даний навчальний заклад здійснював підготовку фахівців протягом чотирьох років на базі центральних училищ або підготовчого класу, що відкрився власне при комерційному училищі. Про це свідчив Статут: «У перший (5) клас училища приймаються діти у віці 14 – 18 років, які володіють знаннями в обсязі чотирьох класів комерційних училищ» [3, с.10 - 11]. Завдяки ґрунтовності підготовки та високому рівню освіти, Гальштадтське комерційне училище в найкоротший час отримало визнання Міністерства торгівлі та промисловості і було віднесено до навчальних закладів першої категорії. Його випускники мали право навчатися в університетах і вищих школах без складання вступних іспитів, або зі складанням лише іспиту з латинської мови. Зміст освіти в училищі загалом відповідав програмі державних шкіл. Специфічним було тільки збільшення уроків релігії та поглиблене вивчення німецької, російської та англійської або французької (за вибором) мов. Програма з німецької мови і літератури відповідала програмам вищих навчальних закладів Німеччини. Останній факт засвідчує про ґрунтовність мовної підготовки майбутніх комерсанта. Високому освітньому рівню навчального закладу сприяла й ґрунтовна матеріально-технічна база: комерційна школа мала значний бібліотечний фонд, музей зразків товарів, фізичний кабінет і хімічну лабораторію, обладнання до яких завозилося з-за кордону, переважно, з Німеччини. Сільськогосподарські школи менонітів озброювали учнів знаннями прогресивних методів господарювання. Це сприяло ефективному використанню земельних фондів, налагодженню принципово нової системи господарювання у регіоні. Фактично менонітами на початку ХХ ст. було створено новий тип навчальних закладів, що за програмою підготовки відповідали середнім професійним училищам. Питання функціонування означених навчальних закладів середньої ланки освіти розв'язувалося традиційно для усієї менонітської школи: дані заклади перебували у віданні опікунського комітету та характеризувалися чітко конфесійною спрямованістю.

Таким чином, необхідність спеціальної підготовки фахівців з документознавства, юриспруденції, освітньої діяльності обумовила становлення та розвиток середньої освіти менонітів. Інтегруючим компонентом цієї системи були центральні училища, що відкривалися, переважно, за приватною ініціативою менонітів. Причинами створення центральних училищ була потреба у ґрунтовній якійсній освіті. Саме центральні училища стали осередками виховання місцевої національної інтелігенції, забезпечували збереження мови, культури, традицій тощо. Разом із центральними училищами до середньої спеціальної освітньо-виховної ланки менонітів входили й професійні сільськогосподарські, комерційні училища, жіночі заклади тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

- 1.Злобина Л.Г. Развитие образования в Александровске /Л.Злобина, Н.Малаховская //Наукові праці історичного факультету. -Дніпропетровськ: МП "Промінь", 1997. - Випуск II. - С. 79-85.
- 2.Оп. 4. - Спр. 8. – Арк. 38. – Програма предметов, преподаваемых в Александровском частном менонитском центральном училище.
- 3.Frisen P.M. Die AltEvangelische Mennonitische Bruderschaft in Rußland (1789 – 1910) im Rahmen der mennonitischen Gesamtgeschichte / P.M.Frisen.- Halbstadt: Raduga, 1911. – 776 s.

Прусина В.В.

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНЖЕНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДІЛОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Автор розглядає можливість формування економічної компетентності майбутніх інженерів у процесі вивчення курсу «Ділова англійська мова»

Стрімкий соціально-економічний прогрес ставить нові вимоги до якості освітнього рівня фахівців, зокрема випускників технічних ВНЗ. Згідно даних спостереження експертів Світової організації праці, у світовому масштабі безробіття серед молоді до кінця поточного року сягне 13%.[7] Це найвищий рівень з 1991 роком (близько 90% безробітної молоді проживає в країнах з перехідною економікою). Ситуація з пошуком роботи в Україні погіршується у відповідності зі світовими тенденціями, за даними Держкомстату, у 2008 році кількість безробітних серед молоді в державі складала 13 % - це в два рази вище ніж серед всього населення. У 2009 році збереглася та ж тенденція: вже біля 18% безробітних серед молоді й близько 9% серед всього населення. [6]

Високий рівень безробіття серед молоді ставить питання відповідності вищої освіти вимогам сучасного ринку праці в умовах ринкової економіки. Країни Західної Європи знайшли нове вирішення проблеми безробіття - розроблення нових стандартів вищої освіти, які б допомогли студентів отримати не лише знання, вміння та навички, а й компетенції, які, в свою чергу, формують основу професіоналізму фахівця – професійну компетентність. Як відомо, професійна компетентність – інтегративна характеристика ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця.[4] Отже, як можна побачити з визначення професійної компетентності – це полівалентне утворення, яке включає в себе різноманітні новоутворення (компетенції), сукупність яких складає професіограму сучасного фахівця. Якщо мова йде про професійну діяльність, неможливо оминати поняття економічної компетентності, як важливої складової професійної компетентності, адже професійна діяльність – це економічні відносини суб'єкта з іншими суб'єктами професійної діяльності (мікроекономічні відносини) та суб'єкта з компанією, регіоном, державою (макроекономічні відносини). Таким чином, сформована економічна компетентність є гарантом професійної адаптації фахівця до змін на ринку праці та пропедевтичним засобом безробіття.

На нашу думку, формування економічної компетентності можливе не лише в процесі вивчення економічних дисциплін, але й під час вивчення предметів гуманітарного циклу. У державних документах, зокрема постанові Кабінету Міністрів України № 1719 від 13 грудня 2006 р. визначено що до гуманітарних наук належить філософія, історія і філологія. [3] Тому виходячи з вищенаведеного визначення, ми беремо англійську мову як предмет гуманітарного циклу в процесі вивчення якого можливе